

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

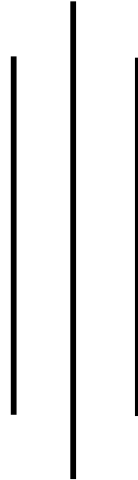
खण्ड - ६

संख्या - ११

मिति: २०७९ माघ २४

भाग - २

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक
समावेशीकरण रणनीति, २०७९

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका
विशालटार, धादिङ
बागमती प्रदेश

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड - ६

संख्या - ११

मिति: २०७९ माघ २४

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति, २०७९
कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७९।०८।२३

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका

जिल्ला: धादिङ

बागमती प्रदेश

विषय सुची

१.पृष्ठभूमि.....	१
२.अवस्था विश्लेषण.....	२
२.१. SWOT विश्लेषण.....	३
२.२. सरोकारवाला पहिचान	७
२.३. लक्षितवर्ग पहिचान	७
३. दीर्घकालिन सोच (Vision)	८
४. ध्येय (Mission).....	८
५. लक्ष (Goal).....	८
६. उद्देश्य (Objectives).....	९
७.लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति (GESI Policy).....	९
८. लैससास रणनीति (GESI Strategy).....	११
८.१ मूल प्रवाहिकरण	११
८.२ समावेशीकरण	११
८.३ स्थानीयकरण.....	११
८.४ सशक्तिकरण	११
८.५ सचेतीकरण	१२
८.६ संस्थागत संरचना	१२
८.७ समन्वय.....	१२
८.८ सहकार्य.....	१२
८.९ सहजीकरण	१३
८.१० सामाजिक सुरक्षा.....	१३
८.११ अनुगमन मूल्याङ्कन	१३
९. रणनीतिक कृयाकलापहरु.....	१३
१०. वित्त व्यवस्थापन	२५

११. कानूनी व्यवस्था	२५
१२. रणनीति कार्यान्वयनको जीम्मेवारी तथा दायित्व	२६
१२. रणनीति कार्यान्वयन अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था	२६
१३. संभाव्य जोखीम र न्यूनीकरणका उपायहरु	२६
१३.१ संभाव्य जोखीम	२६
१३.२ जोखीम न्यूनीकरणका उपायहरु	२७
१४ निश्कर्ष.....	२७

१. पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानले दिशा निर्देश गरेबमोजिम समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्न राज्यका सबै अंग, तह र क्षेत्रगत विषयहरूमा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) को विषयलाई आन्तरिकीकरण, मूलप्रवाहीकरण र संस्थागत गर्न आवश्यक भएको छ

नेपालको संविधानको धारा १८ मा उल्लिखित समानताको हकमा सबै नागरिक कानूनको दृष्टिमा समान हुने तथा कसैलाई पनि कानूनको समान संरक्षणबाट बञ्चित नगरिने व्यवस्था छ । साथै सामान्य कानूनको प्रयोगमा उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जात, जाति, लिङ्ग, शारीरिक अवस्था, अपाङ्गता, स्वास्थ्य स्थिति, बैवाहिकत स्थिति, गर्भावस्था, आर्थिक अवस्था, भाषा वा क्षेत्र, वैचारिक आस्था वा यस्तै अन्य कुनै आधारमा भेदभाव नगर्ने व्यवस्था उल्लेख छ । नेपालको संविधानको धारा ३८ ले महिलालाई समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै तहमा सहभागी हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ । संविधानले महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसाजन्य कार्यहरूलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ ।

साथै संविधानमा राज्यले सामाजिक वा सांस्कृतिक दृष्टिले पिछडिएका महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, थारू, मुस्लिम समुदाय, पिछडावर्ग, सीमान्तकृत, अल्पसङ्ख्यक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसङ्ख्यक, किसान, श्रमिक, उत्पीडित वा पिछडिएको क्षेत्रका नागरिक तथा आर्थिकरूपले विपन्न खस आर्य लगायत नागरिकको संरक्षण, सशक्तीकरण वा विकासका लागि कानून बमोजिम विशेष व्यवस्था गर्नसकिने विषय उल्लेख गरी समावेशी अवधारणालाई आत्मसात् गरिएको छ । सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक तहमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागिताको अधिकार स्थापना गरेको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धमा स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैससास सम्बन्धी व्यवस्था उल्लेख गरेको, वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत वडामा आर्थिक तथा सामाजिकरूपमा पछाडि परेका महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक, अल्पसङ्ख्यक, सीमान्तकृत समुदायको अभिलेख राखी सामाजिक र आर्थिक उत्थान सम्बन्धी काम गर्ने व्यवस्था गरेको; विभिन्न समुदायबीच सामाजिक सद्भाव र सौहार्दता कायम गर्ने, बालविवाह, बहुविवाह, लैङ्गिक हिंसा, छुवाछुत, दहेज तथा दाइजो, हलिया प्रथा, छाउपडी, कमलरी प्रथा, बालश्रम, मानव बेचबिखन जस्ता सामाजिक कुरीति र अन्धविश्वासको अन्त्य गर्ने, गराउने व्यवस्था गरेको छ । यसका साथै लैससासका सवालहरूलाई सम्बोधन गर्न राज्यले विगत लामो समय

देखि नै प्राथमिकताका साथ आवधिक योजना, वार्षिक योजना, नीति तथा कानूनको तर्जुमा तथा परिमार्जन र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दै आइरहेको छ ।

विकास प्रकृत्यामा मुख्यतया ३ वटा सामान्य तर जटील प्रश्नहरूको जवाफ खोज्ने गरिन्छ । पहिलो प्रश्न ऐल म कहाँ छु ? दोश्रो अब म कहाँ र किन जाने ? र तेश्रो त्यो कसरी संभव छ ? पहिलो प्रश्नले वर्तमान अवस्था विश्लेषण गराउँछ, दोश्रो प्रश्नले लक्ष र अपेक्षित उपलब्धी को निर्धारण गर्दछ भने तेश्रो प्रश्नले नीति तथा रणनीति तयारी गराउँछ । यसै सन्दर्भलाई आत्मसात गरी यो बेनीघाट रोराड गाउँपालिका अन्तरगत सञ्चालन हुने योजना तथा कार्यक्रमलाई लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीमैत्री बनाउन, संवैधानिक एवम कानूनी उत्तरदायीत्व तथा जिम्मेवारी पुरा गर्न, राज्यले अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा गरेका प्रतिबद्धता अनुरूप कार्य गर्न र स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्दै समावेशी विकासलाई प्रबर्द्धन गर्ने कार्यलाई थप मार्ग दर्शन गर्न यो “लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण रणनीति” तयार गरिएको छ ।

२.अवस्था विश्लेषण

धादिङ जिल्लाका १३ वटा स्थानीय तह मध्ये पृथ्वी राजमार्गमा १ नगरपालिका र ४ वटा गाउँपालिकाहरू पर्दछन् । ती चारवटा गाउँपालिका मध्ये एउटा गाउँपालिका बेनीघाट रोराड हो । यस गाउँपालिकाको पूर्वमा गजुरी गाउँपालिका पश्चिममा चितवन जिल्लाको इच्छाकामना गाउँपालिका उत्तरमा धादिङ जिल्लाको सिद्धलेक गाउँपालिका र गोर्खा जिल्लाको गण्डकी गाउँपालिका तथा दक्षिणमा चितवन र मकवानपुर जिल्ला रहेका छन् । राजधानी काठमाण्डौँ देखि करिब ८० कि.मि. दक्षिण पश्चिममा रहेको यो गाउँपालिकाको क्षेत्रफल २०६.५२ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस गाउँपालिकामा १० वटा वडाहरू छन् । वि.स. २०७८ को जनगणना अनुसार यस गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या ३४४७३ रहेको मध्ये १६९३१ महिला र १७५४२ पुरुष छन् । साविक जोगिमारा, धुषा, बेनीघाट र महादेवस्थान गाविस मिलेर बनेको यो बेनीघाट रोराड गाउँपालिका मुख्य जातीहरूमा चेपाङ वाहुन क्षेत्री, र दलित बसोबास गर्छन् । चेपाङ जाती नै प्रमुख जातीको रूपमा रहेको यो गाउँपालिकामा शिक्षा स्वास्थ्य लगायतका क्षेत्रहरूमा तुलानात्मक रूपमा पछाडी रहेको छ । लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको उपयुक्त प्रयोगशाला बनाउन सकिने यो गाउँपालिकाको लैससास रणनीति तयार गर्दा पहिलो चरणमा वर्तमान अवस्था विश्लेषण गरिएको छ । हालको अवस्था विश्लेषणका लागि मुख्य हिसावले ३ वटा क्षेत्रहरू (SWOT, सरोकारवाला र लक्षितवर्ग) निर्धारण गरिएको छ । जसको विवरण निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.१. SWOT विश्लेषण

यो बेनीघाट रोराड गाउँपालिकाको लैससासको दृष्टिकोणबाट बलियो पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर तथा चुनौती (SWOT) विश्लेषण गरिएको छ । यसरी विश्लेषण गर्दा नीतिकानूनमा समावेशीता, संस्थागत व्यवस्थामा समावेशीता, मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा समावेशीता, सेवा प्रवाहमा समावेशीता र सुसासन तथा उत्तरदायीत्वमा समावेशीतामा आधारित रहेर विश्लेषण गरिएकोछ । जसलाई निम्नानुसार तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क. बलियो पक्ष (Strength)

१. बेनीघाट रोराड गाउँपालिकाले निर्माण गरिसकेका कानून कार्यविधिहरूमा लैससास सम्बन्धी प्रावधानहरू समावेश गरिएको ।
२. आव २०७७/०७८ मा यो गाउँपालिकाले आवधिक योजना तयार गरेको छ जसमा लैससास सम्बन्धी प्रावधानहरू समावेश गरिएका
३. गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रममा महिला तथा लक्षित विकास कार्यक्रमहरू प्रसस्त रूपमा समावेश भएको ।
४. योजना तर्जुमा गर्दा लक्षित समुह संग बसेर समस्या विश्लेषण गर्ने गरेको । गाउँपालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा ती विश्लेषण गरिएका योजनाहरू समावेश भएको ।
५. अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण निर्देशिका तयार भई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन भएको ।
६. हरेक निकाय तथा समितिहरूमा महिला लक्षित वर्गको सहभागिताको सुनिश्चितता भएको ।
७. उपभोक्ता समितिहरूमा महिला तथा लक्षित वर्गको सहभागिता अनिवार्य गरेको ।
८. महिला तथा बच्चीतीमा परेका समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको
९. कार्यपालिकामा महिला तथा लक्षित वर्गको सहभागिता ४०% भन्दा वढी भएको ।
१०. कार्यरत कर्मचारी मध्ये ५०% भन्दा वढी महिला कर्मचारी भएको । १० मध्ये ५ जना वडा सचीव महिला, ७४ वटा विद्यालयहरू मध्ये १९ वटामा महिला प्रधानाध्यापक भएको । गाउँपालिकामा ५ जना शाखा प्रमुख महिला रहेको ।
११. महिला तथा लक्षित वर्गका लागि जिविकोपार्जन सशक्तिकरण, आवाज सशक्तिकरण तथा विभेदजन्य नीति नियम परिवर्तनका लागि विशेष कार्यक्रम संचालन गरेको ।
१२. लैङ्गिक विकास हेर्ने शाखाको रूपमा महिला तथा बालबालिका शाखा स्थापना र संचालन भएको
१३. गाउँपालिका गठन गर्ने समिति उपसमितिहरूको मुख्य पदमा महिला सहभागिता सुनिश्चित गरेको
१४. सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरूको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेको
१५. लैङ्गिक हिंसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास को श्रोत व्यवस्थापनका लागि कोष स्थापना गरि कार्यान्वयन गरेको ।
१६. लक्षित वर्गको क्षमता विकासका लागि बजेट विनियोजन गरेको ।

१७. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रममा बजेट विनियोजन गरेको ।
१८. स्थानीयतह भित्र हुने गरेका सामाजिक कुरीतिहरू (छुवाछुत, बालविवाह, बहुविवाह) हटाउनको लागि कार्यक्रमहरू संचालन गरेको ।
१९. महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम संचालन भएको (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला मानव बेचबिखन यौन हिंसा आदी)
२०. उमेर पुगेका सबै बालबालिकाहरू विद्यालय भर्ना भएका । विद्यालय बाहिर रहेका विद्यार्थीहरूको नियमित रूपमा विवरण संकलन गरिएको हुनाले विशेष भर्ना अभियान संचालन गर्ने ।
२१. सबै विद्यालयमा महिला पुरुष शौचालय तथा हात धुने व्यवस्था भएको ।
२२. भौतिक पूर्वाधारका सबै डिजाइनहरूमा लैससास मैत्री प्रावधानहरू (महिला मैत्री, बालमैत्री र अपाङ्ग मैत्री) समेट्ने गरिएको ।
२३. प्रजनन स्वास्थ्य एड्स क्यान्सर र आइ खस्ने लगायतका विषयहरूमा स्वास्थ्य सचेतना कार्यक्रम संचालन भएको
२४. नियमित रूपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई मार्फत कार्यक्रमको सार्वजनिक गरेको ।
२५. सार्वजनिक लेखापरीक्षण सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाईमा लक्षित समूहलाई प्रश्न राख्ने दिने र छलफल गर्ने गरेको ।
२६. जनप्रतिनिधिहरूको आचारसंहिता निर्माण गरि अनुशासनमा बाँधिएको
२७. वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम छापा प्रकाशन तथा वेबसाइट मार्फत नियमित रूपमा सार्वजनिक गरेको

ख. कमजोर पक्ष

१. गाउँपालिकाको विद्यायन समितिले कानून मस्यौदा गर्दा र पास गर्दा लैससास दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारेमा विश्लेषण नगरेको
२. महिला पुरुष समान कामको लागि असमान ज्याला रोक्ने प्रावधानहरू नभएको ।
३. लक्षित वर्गको विकासको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन नगरिएको ।
४. दीगो विकास लक्ष सहित अन्य अन्तराष्ट्रिय सन्धी सैद्धान्तिकता प्रतिवद्धता अभिसन्धी बारेमा जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरू तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई अभिमुखीकरण नभएको ।
५. महिला लगायत लक्षित वर्गहरूको छुट्टै खण्डित डाटा (बस्तुगत विवरण) नभएको ।
६. महिला लगायत अन्य लक्षित वर्गको भाषा सहित संवेदनशिल विषयवस्तु सुन्ने र बुझ्ने विषयमा कुनै व्यवस्था नभएको
७. लैससास कार्यान्वयन समिति गठन नभएको साथै यो समितिको गठन प्रकृयाका बारेमा सचेत भएको
८. कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरूलाई लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालीम तथा अभिमुखीकरण नभएको ।

९. कार्यालयमा हुनसक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको आचारसंहिता बनाएर लागु नभएको ।
१०. लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा हुन नसकेको ।
११. भौतिक पूर्वाधारका ड्रइड डिजाइनहरु लैससासमैत्री भएपनि सो अनुसार निर्माण नभएको ।
१२. यौनिक तथा लैङ्गिक अल्प संख्यकका लागि बजेट विनियोजना तथा शौचालयहरुमा विशेष व्यवस्था नभएको
१३. गाउँपालिका स्तरमा महिला तथा लक्षित वर्गकोको स्वास्थ्य वीमा सम्बन्धी अभिमुखीकरण तथा कार्यक्रम नभएको । (राष्ट्रिय स्तरमा भइरहेको)
१४. निराक्षर महिलाहरुको लागि शिक्षा सम्बन्धी कुनै कार्यक्रम नभएको । पूर्ण शाक्षार घोषणा भइसकेको तर जम्मा ८८.१२% मात्र साक्षार रहेको ।
१५. योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन मूल्याङ्कन गर्दा लैससासका दृष्टिकोणका आधारमा नभएको
१६. आफ्नो वेभसाइट तथा सामाजिक संजाल भएपनि त्यसमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी सुचना, समाचार तथा सन्देशमुलक विषय वस्तु आदि प्रकाशन नभएको ।

ग. अवसर

१. बेनीघाट रोराड गाउँपालिका को जातीयताका आधारमा सवैभन्दा बढी (३०%) जनसंख्या नै सिमान्तकृत जाती चेपाङको रहेको र परिषभाषागत हिसावले माथि उल्लेख गरिएका लक्षित वर्गहरुकै उपस्थिति सघन रहेको हुनाले लक्षित विकास कार्यक्रम गर्न सहज हुने ।
२. कानून कार्यान्वयन तथा योजना कार्यान्वयनमा उत्कृष्ट हुने शाखा तथा कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने परिपाटी हुनु । *(जसले कानून कार्यान्वयनका आधारमा उत्कृष्ट शाखा तथा वडाहरुलाई पुरस्कृत गरी निर्माण भएका कानूनहरुको व्यवहारिक पक्षको अध्ययन विश्लेषण गर्ने सकिने)*
३. आवश्यक पर्ने कानून नीति नीयम बनाउन सक्ने दक्ष जनशक्ति स्थानीय तहमा उपलब्ध हुनु ।
४. संघीय राजधानी काठमाडौं सहित भरतपुर महानगरपालिका जस्ता वजार क्षेत्रहरु २/४ घण्टा भित्रमै सार्वजनिक यातायातवाट पुरा गरिने हुनाले लक्षित वर्गलाई कृषि तथा औद्योगिक उत्पादनमा लागउन सकिने
५. लैससास सम्बन्धी काम गर्ने "सहयात्री" लगायतका गैह्र सरकारी संस्थाहरु हुनु ।
६. गाउँपालिकाको क्षेत्र भित्र करिव ५० रोपनी जग्गा उपयोग गर्न सकिने भएकोले आवश्यक संरचनाहरु निर्माण गर्न सकिने ।
७. जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुमा युवाहरुको बाहुल्यता रहेकोमा युवा जोस र जाँगरलाई प्रौढहरुको अनुभवमा मिसाएर गाउँपालिकाको सर्वाङ्गिण हितमा प्रयोग गर्न सकिने

८. संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकार संग प्रत्यक्ष पहुँच राख्ने जनप्रतिनिधिहरु हुनु । (आवश्यकिय योजना र बजेट माग गर्नका लागि पहुँच पुग्छ)
९. विद्यालयमाहरुमा कृषि विषयको पढाइ सुरु भएको ।

घ. चुनौतीहरु

१. छुवाछूत, लैङ्गिक विभेद, पुत्रमोह जस्ता परम्परागत मान्यता विरुद्धका नीति नियम कार्यविधि कार्यान्वयन मा जटीलता ।
२. सामाजिक विकासमा काम गर्ने गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरु गाउँपालिका मा नहुनु ।
३. शिक्षा स्वास्थ्य क्षेत्रमा पछाडी परेको चेपाड जातीहरुको सर्वाङ्गिक विकासमा पर्याप्त बजेट विनियोजन गर्न नसक्नु ।
- ४। विशेष गरि महिलाद्वारा सम्पादित घरभित्रको विना पारिश्रमिक को कामको मूल्याङ्कन नहुनु ।
- ५। लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी निर्माण भएका ऐन नियम कानून कार्यविधि कार्यान्वयन नहुनु।
६. संचारमाध्यम तथा सामाजिक संजालको को दुरुपयोग र बाल बालिकाको उमेरमा नै व्यापक प्रयोगले बालविवाह अवैध वच्चा जन्माउने तथा परिपक्व उमेरमा पुग्दा सम्बन्ध विच्छेद हुने जस्ता संभावना बढ्दै जानु ।
७. कृषि प्रति युवा लाई आकर्षित गर्न र जीविकोपार्जनको प्रमुख आधारको रूपमा कृषिलाई स्थापित गर्न नसक्नु।
८. कृषक हरु सम्मानित नहुनु कृषि उपजको उत्पादन भण्डारण तथा विक्रि वितरणका लागि उपयुक्त व्यवस्थापन नहुनु । कृषि योग्य भुमी वाझिदै जानु
९. सामाजिक सञ्जाल मार्फत हुने गरेका र हुन सक्ने संभावित भ्रमहरु चिर्नका लागि आवश्यक प्रविधि र जनशक्ति व्यवस्थापन नहुनु ।
१०. दुर्व्यसनीमा युवाहरुको संलग्नता बढ्दै जानु ।

२.२. सरोकारवाला पहिचान

बेनीघाट रोराड गाउँपालिका भित्र लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण रणनीति कार्यान्वयनको कार्यान्वयनका लागि निम्नानुसार सरोकारवालाहरु पहिचान गरिएको छ । जसमा सिधा संपर्क हुने । दोश्रो माध्यमवाट संपर्क हुने र अप्रत्यक्ष रुपमा संपर्क हुने गरी निम्नानुसार ३ भागमा विभक्त गरिएकोछ ।

सिधा सम्पर्क हुने (पहिलो नं का सरोकारवालाहरु)	दोश्रो माध्यमवाट संपर्क हुने (दोश्रो नं का सरोकारवालाहरु)	अप्रत्यक्ष संपर्क हुने हरु (तेश्रो नं का सरोकारवालाहरु)
गाउँ कार्यपालिका	विकास साझेदारहरु	मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषदको कार्यालय बागमती प्रदेश
गाउँ सभा	सहकारी संस्थाहरु	प्रदेश मन्त्रालयहरु सवै
विषयगत समिति	बैंक तथा	प्रदेश सुशासन केन्द्र
महिला तथा बालबालिका शाखा	उद्योगहरु	भूमी व्यवस्था आयोग
स्वास्थ्य शाखा	वालक्लवहरु	संघीय मन्त्रालयहरु
प्रशासन शाखा	आमा समूहहरु	महिला आयोग
शिक्षा शाखा	उद्योग वाणिज्य संघ	दलित आयोग
योजना शाखा	विद्यालयहरु	मुस्लीम आयोग
वडा कार्यालयहरु	गैहसरकारी संस्थाहरु	राष्ट्रिय योजना आयोग
न्यायिक समिति	राजनैतिक दलहरु	मानव अधिकार आयोग
कृषि शाखा		अन्तराष्ट्रिय दातृ निकायहरु
पशुसेवा शाखा		राष्ट्रिय स्तरका संचार माध्यमहरु

२.३. लक्षितवर्ग पहिचान

बेनीघाट रोराड गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको लक्ष नै लक्षित वर्गलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउनु हो त्यसका लागि निम्नानुसार लक्षित वर्गहरु पहिचान गरिएकोछ ।

१. महिला
२. एकल महिला
३. बालबालिका
४. जेष्ठनगरिक
५. दलित (दमाइ कामी सार्की)

६. चेपाड
७. मजदुर
८. अपाङ्गता भएका व्यक्ति
९. द्वन्द्वपिडित
१०. विपन्न वर्ग
११. सुकुम्बासी
१२. लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक

माथि उल्लेखित तीनै प्रकारको विश्लेषणबाट बेनीघाट रोराड गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्थाका सबै पक्षहरू देखिएका छन् । वलियो पक्ष, कमजोर पक्ष, अवसर तथा चुनौती संगै लैससास रणनीति कार्यान्वयनका लागि तीन तहकै सरोकारवालाहरू तथा सबै लक्षित वर्गहरू पहिचान भइसकेको छ । गाउँपालिकामा सघन रूपमा रहेको चेपाड जाती मुख्य लक्षित वर्गमा पर्दछ । यो गाउँपालिकाका सबल पक्षहरूलाई श्रोतको रूपमा परिचालन गरेर लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणलाई संस्थागत गर्दै लैजान सकिन्छ ।

३. दीर्घकालिन सोच (Vision)

सामाजिक विभेदको अन्त्य वन्चितहरूको मुलप्रावहीकरण: बेनीघाट रोराडको संकल्प लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

४. ध्येय (Mission)

जातीय रूपमा दलित तथा चेपाड र लिङ्गीय रूपमा महिलालाई आवश्यक श्रोत तथा अवसर प्रदान गरी प्राप्त उपलब्धी का आधारमा विभेदको अन्त्य गर्ने ।

५. लक्ष (Goal)

न्यायोचित तथा समतामुलक विकासको माध्यमबाट वहिस्करणमा परेको वर्गलाई विकासको मूल प्रवाहमा ल्याउने ।

६. उद्देश्य (Objectives)

यस रणनीतिको मुख्य उद्देश्य लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरणको मान्यता अनुरूप बेनीघाट रोराङ गाउँपालिकाले गर्ने गर्ने सम्पूर्ण विकासका तथा प्रशासनिक कामलाई लैससास प्रति उत्तरदायी बनाउनु नै हो । यस रणनीतिका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

१. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माण मार्फत महिला सहभागिता अभिवृद्धि गरेर लैङ्गिक उत्तरदायी शासन पद्धती अवलम्बन गर्ने ।
२. श्रोत साधनमा लक्षित वर्गको पहुँच अभिवृद्धि गरी न्यायोचित वितरणलाई संस्थागत गर्ने ।
३. लैससास सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धता सन्धि संझौताहरू कार्यान्वयन गरी मूल प्रवाहीकरण गर्ने ।
४. नीति कानून मा नै महिला तथा लक्षित वर्गको समावेशिता सुनिश्चित गरी आवाज सशक्तीकरण गर्ने ।
५. संस्थागत व्यवस्था अन्तरगत कार्यप्रणाली, वित्त व्यवस्थापन एवम तथ्याङ्कमा समेत महिला एवम लक्षित वर्गको समावेशीतालाई सुनिश्चित गरी आर्थिक रूपमा सशक्तीकरण गर्ने ।
६. मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा लक्षित वर्गको सहभागिता सुनिश्चित गरी जीविकोपार्जनमा आत्मनिर्भर बनाउने ।
७. अनौपचारिक मूल्य मान्यता कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना वृद्धि गरी सामाजिक दृष्टिकोण परिवर्तन गर्दै लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशितामा आधारित समाज स्थापना गर्ने ।
८. शिक्षा स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाइ संग सम्बन्धीत सेवा प्रवाहमा लैससासलाई प्राथमितामा राखे र प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटीलाई संस्थागत गर्ने ।
- ९.

७. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति (GESI Policy)

माथि उल्लेखित उद्देश्यहरू परिपुर्तीको लागि निम्नानुसार नीतिहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

१. वार्षिक बजेट निर्माण गर्दा सामाजिक विकास, पुर्वाधार, कृषि वन तथा भूमीसुधार, गरिबी निवारण, स्थानीय विकाश तथा शान्ती एवम सुशासन संग सम्बन्धीत सबै क्षेत्रको बजेटलाई लैङ्गिक उत्तरदायी बनाउने

२. हरेक वर्ष लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरि त्यसले औल्याएका कमी कमजोरीहरूलाई अर्को वर्षको कार्यक्रममा समेटेर श्रोत साधनमा लक्षित वर्गको पहुँच अभिवृद्धि गर्दै लैजाने ।
३. महिला तथा बालबालिका संग सम्बन्धीत सबै अन्तराष्ट्रिय सन्धि संझौताहरू, प्रतिबद्धताहरू तथा दीगो विकास लक्षलाई स्थानीयकरण गरी त्यसका सूचकहरू पुरा गर्दै लैजाने ।
४. पालिकाले निर्माण गरेका सबै कानून, नीति नियम, निर्देशिका कार्यविधिहरू महिला, बालबालिका, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता, जेष्ठनागरिक, दलित, लोपउन्मुख सिमान्तकृत आदीवासी जनजाती सहित समग्र लक्षित वर्ग मैत्री बनाउदै लैजाने ।
५. लैससास वारे संबिधानमा भएका व्यवस्थाहरूको कार्यान्वयन गर्न, वर्तमान संघीय शासन स्वरूप, नीति, नियम, ऐन, कानून, कार्यविधि, साथै राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक संस्थागत संरचना, सचेतीकरण तथा क्षमता विकास गर्ने
६. लक्षित वर्ग विकासका लागि छुट्टै शाखा स्थापना गरी महिला बालबालिका तथा जेष्ठनागरिकहरूको सवाललाई प्रत्यक्ष रूपमा संबोधन गर्दै लैजाने ।
७. वार्षिक बजेट तर्जुमामा छुट्टै कोष स्थापना गरी लैङ्गिक हिंसा निवारण महिला सीप विकास लगायत क्षमता विकासका कृयाकलापहरू संचालन गरि महिला पुरुष समविकासलाई बढावा दिने ।
८. लक्षित वर्ग पहिचान हुने गरि खण्डिकृत तथ्याङ्कहरू संकलन तथा अद्यावधिक गरि त्यसका आधारमा योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने ।
९. बालबालिका तथा अपाङ्ग एवम जेष्ठ नागरिकहरूलाई सामाजिक संरक्षण प्रदान गर्ने ।
१०. मानव संसाधन विकास शाखा स्थापना गरि महिला तथा विपन्न लक्षित वर्गको क्षमता विकासलाई पहिलो प्राथमिकतमा राखेर कार्यान्वयन गर्दै लैजाने ।
११. निर्माण भएका संघीय तथा स्थानीय कानून कार्यविधिहरूका वारेमा कर्मचारीहरूलाई अद्यावधिक गर्दै लैजाने ।
१२. सामाजिक कुरीतिहरूका विरुद्ध सचेतना लाई सामाजिक विकासका हरेक कृयाकलापमा समावेश गरी छलफल गर्ने ।
१३. शिक्षा स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई जस्ता सामाजिक विकासका क्षेत्रहरूमा लैससास सग सम्बन्धीत सूचकहरू निर्माण गरी नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।

८. लैससास रणनीति (GESI Strategy)

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका लागि तपशिलमा उल्लेखित रणनीतिहरू अवलम्बन गरिनेछः

८.१ मूल प्रवाहिकरण

- क. महिला, गरिब र बहिष्करणमा परेका समुदायले भोगेका समस्या र सवालहरूको पहिचान तथा लेखाजोखा गरि नीतिगत व्यवस्थाहरू, संस्थागत प्रणाली तथा संरचनाहरू, योजना, बजेट, पहुँचयुक्त अवसर, सेवामूलक कार्य, अनुगमन, मूल्यांकन र अनुसन्धान आदि कार्यमा समान अवसर मार्फत सवाल र समस्याको सम्बोधन गरि विकास प्रक्रियामा मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।
- ख. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट मार्फत सबै क्षेत्रमा महिला सहभागिता अभिवृद्धि गरि लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण गर्ने । साथै कानूनी प्रबन्ध संस्थागत सुधार तथा क्षमता विकासको माध्यमबाट लैङ्गिक उत्तरदायी शासन प्रणालीको विकास गर्ने ।

८.२ समावेशीकरण

- क. विकासका अवसरबाट वञ्चित समुदायलाई आर्थिक सामाजिक तथा राजनैतिक क्षेत्र संग सम्बन्धीत सबै कृयाकलापहरूमा अर्थपूर्ण सहभागिता गराई समावेशी शासन प्रणालीको अवलम्बन गर्ने ।

८.३ स्थानीयकरण

- क. अन्तराष्ट्रिय सन्धि संझौता प्रतिवद्धता तथा दीगो विकास लक्षका बारेमा सरोकारवाला पक्षहरूलाई अभिमुखीकरण गर्ने साथै स्थानीयकरण गरी आवश्यक प्रतिफल हासील गर्ने ।

८.४ सशक्तिकरण

- क. लैङ्गिकतामा आधारित श्रम विभाजनको परम्परालाई परिवर्तन गरी श्रमबजारमा महिलाको सहभागिता अभिवृद्धि गरी अर्थतन्त्रमा महिलाको योगदानको मूल्याङ्कन गर्ने ।
- ख. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मार्फत बञ्चितकरणमा परेको समुदायलाई अवसरमा प्राथमिकता संगै क्षमता विकास तथा सीप विकास गरी सामाजिक र आर्थिक क्षेत्रका सबै कृयाकलापहरूमा प्रतिस्पर्धीको रूपमा आउन सक्ने बनाउने ।
- ग. स्वरोजगार रोजगारी र उद्यमशिलताको एकिकृत कार्यक्रमका माध्यमबाट महिला तथा बञ्चितकरणमा परेका वर्गको आर्थिक सशक्तिकरण गर्ने ।

घ. कृषि, पशुपालन, सहकारी, घरेलु उद्योग तथा पर्यटन विकासको माध्यमबाट विपन्न तथा बञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई रोजगारी प्रदान गर्ने तथा स्वरोजगार वन्ने अवसर प्रदान गर्ने ।

८.५ सचेतीकरण

क. लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण वारे संविधान, ऐन कानून नीति कार्यविधि दिग्दर्शन का प्रावधान कार्य प्रणाली र समावेशीताका वारेमा सबै सरोकारवाला पक्षहरूलाई अभिमुखीकरण गरि कार्यान्वयन तथा परीणाममा एकरूपता ल्याउने ।

ख. समाजमा विद्यमान कुरीतिहरू अन्धविश्वास तथा गलत परम्परा विरुद्ध सचेतनालाई हरेक कृयाकलापमा अकाट्य सवाल (Cross cutting issue) को रूपमा छलफल गर्दै लैजाने ।

८.६ संस्थागत संरचना

क. संघीय तथा प्रादेशिक कानून कार्यविधि हरूमा व्यवस्था भए अनुरूप संस्थागत संरचनाहरू निर्माण गरी कार्यान्वयनमा जाने साथै पालिकाले निर्माण गर्ने हरेक ऐन कानून कार्यविधिहरूमा निर्माण हुने संस्थागत संरचनाहरूमा लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरणका दृष्टिकोणले बञ्चितिकरणमा परेका समुदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।

८.७ समन्वय

क. विभिन्न शाखाहरू बीच आन्तरिक समन्वय गरी योजना तर्जुमा, बजेट विनियोजन उपभोक्ता समूह गठन तथा त्यसको नेतृत्व, परिचालन, अनुगमन मूल्याङ्कन लाई लैससास मैत्री बनाउदै लैजाने ।

ख. प्रदेश सरकार, संघीय सरकार, विभिन्न दातृनिकायहरू, प्रतिष्ठान, आयोग, समिति, स्थानीय तह लगायत अन्य विकास साझेदारहरू बीच समन्वय गरी लैससास मैत्री नीति निर्माण, योजना तर्जुमा तथा त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको आधार तयार गर्ने ।

८.८ सहकार्य

क. लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरणका लागि पालिकाभिन्न विभिन्न शाखा हरू तथा अन्य विकास साझेदारहरू (बैंक वित्तीय संस्था सहकारी उद्योग वाणिज्य संघ घरेलु उद्योग तथा गैह्र सरकारी संघ संस्था) विच सहकार्य गर्ने ।

ख. प्रदेश सरकार, संघीय सरकार, विभिन्न दातृनिकायहरू, प्रतिष्ठान, आयोग, समिति, स्थानीय तह लगायत अन्य विकास साझेदारहरू संग लैससास मैत्री साझा प्रतिफल हासिल गर्न सहकार्य गर्ने ।

८.९ सहजीकरण

- क. वहिस्करणमा परेका वर्गहरूलाई आर्थिक सामाजिक गतिविधिहरूमा संलग्न हुन योजना तर्जुमा देखि अनुगमन मूल्याङ्कन सम्म हरेक चरणमा वस्ती तथा समुदाय स्तरमा नै सहजीकरण गर्ने संयन्त्र विकास गरी परिचालन गर्ने ।
- ख. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण को क्षेत्रमा काम गर्ने सरकारी गैहसरकारी संघ संस्था तथा विभिन्न प्रतिष्ठान आयोग समितिहरूमा समन्वय सहकार्यका लागि संयन्त्र मार्फत नियमित रूपमा सहजीकरण गर्ने ।

८.१० सामाजिक सुरक्षा

- क. नागरिक, जो आफै आफूलाई संरक्षण गर्न सक्दैन त्यस्ता नागरिकहरूलाई स्थानीय सरकारले संरक्षण गर्नेछ । विशेष गरी बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू तथा एकल महिलाहरू यस अन्तरगत पर्दछन् भने ती वर्गको संरक्षण स्वास्थ्य शिक्षा तथा जीविकोपार्जनमा सहयोग गर्दै लैजाने ।
- ख. सामाजिक सुरक्षा अन्तरगत अल्प संख्यक, सिमान्तकृत, लोपउन्मुख जातजातीहरू, दलित, मुस्लीम लगायत पर्दछन् र ती वर्गको सुरक्षा स्वास्थ्य शिक्षा तथा जीविकोपार्जन मा सहयोग गर्दै लैजाने ।

८.११ अनुगमन मूल्याङ्कन

- क. प्रत्येक चरणमा गरिने अनुगमन मूल्याङ्कनमा लैससासको दृष्टिकोण बाट गर्ने पछिल्लो चरणमा गर्ने अनुगमनमा अघिल्लो पटक दिएका सुझाव कार्यान्वयन भए नभएको भन्ने सुचक समेत थप गरी अनुगमन मूल्याङ्कनलाई लैससास मैत्री बनाउदै लैजाने ।

९. रणनीतिक कृयाकलापहरू

क्र सं	उद्देश्य	नीति	रणनीति	रणनैतिक कृत्याकलाप	मापनका सूचकहरु	पुस्त्याईका आधारहरु
१	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट निर्माण मार्फत महिला सहभागिता अभिवृद्धि गरेर लैङ्गिक अन्तरहरुको प्रभावलाई सम्बोधन गर्ने ।	वार्षिक बजेट निर्माण गर्दा सामाजिक विकास पूर्वाधार, कृषि वन तथा भूमीसुधार, गरिबी निवारण, स्थानीय विकास तथा शान्ती एवम सुशासन संग सम्बन्धीत सबै क्षेत्रको बजेटलाई लैङ्गिक उत्तरदायी बनाउने	लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट मार्फत सबै क्षेत्रमा महिला सहभागिता अभिवृद्धि गरि लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।	१. कानुन मस्यौदा गर्दा र पास गर्दा लैससास दृष्टिकोणले विश्लेषण गर्ने २. लैससास मैत्री योजना तर्जुमा का लागि निश्चित प्रतिशत पुजिगत बजेट विनियोजन गर्ने । ३. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयनका लागि सरोकारवाला पक्षलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । ४. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा तथा मूल्याङ्कन गर्न आवश्यक सूचना तथा तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित गर्ने प्रणालिको विकास गर्ने । ५. नियमिति लैससास परीक्षण गरी त्यसका आधारमा कमी कमजोरी सुधारै लैजाने ।	१. कानुन कार्यविधिहरुको GESI दृष्टिकोणले विश्लेषण भएको हुनेछ २. वार्षिक बजेटमा कम्ती मा १५ % पुजीगत बजेट लैससास मैत्री योजनामा विनियोजन भएको हुनेछ ३. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट हेर्ने सुचना प्रणालीको विकास भएको हुनेछ । ४. वार्षिक रुपमा लैससास परीक्षण भएको हुनेछ ।	१. वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट पुस्तिका २. योजना तर्जुमा प्रकृत्याका बैठक तथा भेलाका उपस्थितिहरु ३. कार्यपालिकाका बैठकका निर्णयहरु ४. सभाका बैठकका निर्णयहरु ५. लैससास परीक्षण प्रतिवेदन

२	श्रोत साधनमा लक्षित वर्गको पहुँच अभिवृद्धि गरी न्यायोचित वितरणलाई संस्थागत गर्ने ।	हरेक वर्ष लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरि त्यसले औल्याएका कमी कमजोरीहरूलाई अर्को वर्षको कार्यक्रममा समेटेर श्रोत साधनमा लक्षित वर्गको पहुँच अभिवृद्धि गर्दै लैजाने ।	विकासका अवसरवाट वञ्चित समुदायलाई आर्थिक सामाजिक तथा राजनैतिक क्षेत्र संग सम्बन्धीत सबै कृयाकलापहरूमा अर्थपुर्ण सहभागिता गराई वार्षिक रूपमा मूल्याडन गर्दै लैजाने ।	१. लक्षित वर्गको छुट्टाछुट्टै प्रोपाइल तयार गर्ने । २. कानूनमा महिला तथा लक्षित समुदायको लागि उल्लेख भएका प्रवधानहरूका बारेमा सरोकारवाला पक्ष लाई सुसुचित गर्ने । ३. लक्षित वर्ग लाई कानुनले दिएका अधिकारहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने । ४. संघ संस्थामा प्रतिनिधित्व, शाखा प्रमुखको जिम्मेवारी प्रदान, अध्ययन अनुसन्धान टोली निर्माण गर्दा लक्षित वर्गलाई प्राथमिकतामा राख्ने ५. नेतृत्व तथा जम्मेवारी वाडफाँडमा महिला एवम लक्षित वर्गको निश्चित % सहभागिता सुनिश्चित गर्ने	१. लक्षित वर्गको वस्तुगत विवरण तयार भएको हुनेछ । २. कानून कार्यविधिका बारेमा सेवा प्रदायक तथा सेवा ग्राहीहरू लाई अभिमुखीकरण भएको हुनेछ । ३. लक्षितवर्ग का लागि जीविकोपार्जन सशक्तिकरणका लागि निर्दिष्ट बजेट विनियोजन भएको हुनेछ । ४. उपभोक्ता समिति, कार्यदल हरूमा कम्तिमा ४०% लक्षित वर्गको सहभागिता भएको हुनेछ ५. लक्षित वर्गको व्यवहारिक र रण नैतिक आवश्यकता पुरा गर्ने कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ	१. वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट पुस्तिका २. कानून कार्यविधि बारेमा अभिमुखी करण कार्यक्रमको उपस्थिति । ३. उपभोक्ता समिति गठन र परिचालन कार्यविधि ४. कार्यपालिका तथा सभाका निर्णय हरू ।
---	--	--	--	--	--	---

				६. महिला तथा लक्षित वर्गको व्यवहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पुरा गर्ने कार्यक्रम बनाउने		
३	लैससास सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रतिवद्धता सन्धि संझौताहरु कार्यान्वयन गरी मूल प्रवाहीकरण गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका संग सम्बन्धीत सबै अन्तराष्ट्रिय सन्धि संझौताहरु, प्रतिवद्धताहरु तथा दीगो विकास लक्षलाई स्थानीयकरण गरी त्यसका सूचकहरु पुरा गर्दै लैजाने ।	अन्तराष्ट्रिय सन्धि संझौता प्रतिवद्धता तथा दीगो विकास लक्षका वारेमा सरोकारवाला पक्षहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने साथै स्थानीयकरण गरी लागू गर्ने ।	१. दीगो विकास लक्ष स्थानीयकरणका लागि कर्मचारी तथा पदाधिकारिहरु लाई क्षमता विकास र परिचालन गर्ने २. बेइजिङ सम्मेलनले गरेका १२ प्रतिवद्धता, संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी १९८९ तथा संयुक्त राष्ट्र संघीय सुरक्षा परिषदको दस्तावेजका प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० वारेमा कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरु लाई अभिमुखीकरण गरी कार्यान्वयन गर्ने ३. उल्लेखित सन्धी संझौता	१. दीगो विकास लक्ष, महिला माथि हुने सबै प्रकारका विभेद विरुद्धको वेइजिङ सम्मेलनका प्रतिवद्धताहरु, संयुक्त राष्ट्र संघीय सुरक्षा परिषदको दस्तावेज, संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी सम्बन्धी अभिमुखीकरण भएको हुनेछ । २. अन्तराष्ट्रिय सन्धि संझौताको स्थानीयकरण भइ वार्षिक कार्यक्रममा समावेश भएको हुनेछ ।	१. अन्तराष्ट्रिय सन्धि संझौता अभिमुखीकरण को उपस्थिति तथा माइन्युट । २. वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट ३. कार्यान्वयन लागि बनेका कार्यविधिहरु ४. कार्यपालिका तथा सभाका निर्णयहरु ।

				अभिसन्धी स्थानीयकरण गरी वार्षिक कार्यक्रममा समावेश र कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कानून कार्यविधि बनाउने ।		
४	नीति कानून मा नै महिला तथा लक्षित वर्गको समावेशिता सुनिश्चित गर्ने ।	पालिकाले निर्माण गरेका सबै कानून, नीति नियम, निर्देशिका कार्यविधि महिला,बालबालिका, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गता, जेष्ठनागरिक, दलित,लोपउन्मुख सिमान्तकृत आदीवासी जनजाती सहित समग्र लक्षित वर्ग मैत्री बनाउदै लैजाने ।	संघीय र प्रादेशिक कानून कार्यविधि हरुमा व्यवस्था भए अनुरूप संस्थागत संरचना हरु निर्माण गरी कार्यान्वयनमा जाने साथै पालिका ले निर्माण गर्ने हरेक ऐन कानून कार्य विधि हरुमा निर्माण हुने संस्थागत संरचना हरुमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी	१.कानून कार्यविधिहरु निर्माण गर्दा लैससास मैत्री भए नभएको विश्लेषण गर्ने । २.महिला पुरुष तथा रैथाने र आप्रवासी कामदारहरु विच हुने विभेद अन्त्यका लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गर्ने ३.विगतमा बनेका कानून कार्यविधि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण का दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको विश्लेषण गरी आवश्यक संसोधन गर्ने । ४.कानून कार्यविधिमा तथा	१. कानूनले निर्दिष्ट गरेका संस्थागत संरचनाहरु निर्माण भएका हुनेछन २. नयाँ वन्ने कानून कार्यविधिहरु लैससास दृष्टिकोणले उपयुक्त भए नभएको विश्लेषण तथा वनिसकेका कानूनमा आवश्यक संसोधन भएको हुनेछ ३. महिला पुरुष सगै रैथाने र आप्रवासी कामदार हरु विच हुने विभेद अन्त्यका लागि नीति तयार भएको हुनेछ । ४. कानून कार्यविधि तथा विकास कृयाकलापमा	१. वार्षिक नीति कार्यक्रम र बजेट पुस्तिका २. कानून विश्लेषणका लागि कार्यदल गठन भएको कार्यपालिकाको बैठक निर्णय पुस्तिका ३. यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकका लागि बनेका शौचालयहरु तथा अन्य संरचनाहरुको

			<p>करणका दृष्टिकोण ले बञ्चित करणमा परेका समूदायको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।</p>	<p>विकास प्रकृत्यामा यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक हरुका विषयहरु लाई समावेश गर्ने ।</p> <p>५.सवै क्षेत्रको नेतृत्व तहमा महिला तथा लक्षित वर्गको समानापातिक सहभागिताका लागि कानुनी व्यवस्था गर्ने ।</p>	<p>यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यकहरु समावेश भएका हुनेछन ।</p>	<p>स्थलगत अवलोकन ।</p>
--	--	--	--	---	---	------------------------

<p>५ संस्थागत व्यवस्था अन्तरगत कार्यप्रणाली, वित्त व्यवस्थापन एवम तथ्याङ्कमा समेत महिला एवम लक्षित वर्गको समावेशीतालाई सुनिश्चित गरी आर्थिक रूपमा सशक्तिकरण गर्ने</p>	<p>१. लक्षित वर्ग विकासका लागि छुट्टै शाखा स्थापना गरी महिला बालबालिका तथा जेष्ठनगरिकहरूको सवाललाई प्रत्यक्ष रूपमा संबोधन गर्दै लैजाने ।</p> <p>२. वार्षिक बजेट तर्जुमामा छुट्टै कोष स्थापना गरी लैङ्गिक हिंसा निवारण महिला सीप विकास लगायत क्षमता विकासका कृयाकलापहरू संचालन गरि महिला पुरुष</p>	<p>क. महिला, गरीब र बहिष्करणमा परेका समुदाय ले भोगेका समस्या र सवाल हरूको पहिचान तथा लेखा जोखा गरि नीतिगत व्यवस्थाहरू, संस्थागत प्रणाली तथा संरचनाहरू, योजना, बजेट, पहुँचयुक्त अवसर, सेवामूलक कार्य, अनुगमन, मूल्यांकन र अनुसन्धान आदि कार्यमा समान अवसर मार्फत सवाल र समस्याको सम्बोधन गरि विकास प्रक्रियामा</p>	<p>१. संस्थागत जिम्मेवारी दिदा तथा शाखा व्यवस्थापन गर्दा प्रमुखको रूपमा महिला लाई प्राथमिकता दिने ।</p> <p>२. लक्षित वर्गको लागि महिला जनजाती तथा जेष्ठ नागरिक जनप्रतिनिधि समावेस गरी विशेष सेवा प्रदायक कार्यदल गठन गर्ने ।</p> <p>३. महिला पुरुष समविकास कार्यनीति निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्ने</p> <p>४. कार्यक्षेत्रमा हुने यौन दुर्व्यवहार, जातीय भेदभाव तथा महिला हिंसाका नियन्त्रण गर्न विशेष आचार संहिता निर्माण गरी लागु गर्ने</p> <p>५. आदिवासी जनजाती दलित</p>	<p>१. शाखा प्रमुखमा महिला तथा लक्षित वर्गको प्रतिनिधित्व भएको हुनेछ ।</p> <p>२. लक्षित वर्गको लागि विशेष सेवा प्रदायक कार्यदल गठन भएको हुनेछ ।</p> <p>३. महिला पुरुष समविकास कार्यनीति तयार भएको हुनेछ</p> <p>४. यौन दुर्व्यवहार जातीय भेदभाव तथा महिला हिंसा नियन्त्रण गर्न आचार संहिता निर्माण भएको हुनेछ ।</p> <p>५. महिला बालबालिका शाखामा जनशक्ति सहित लैङ्गिक डेस्क स्थापना भएको हुनेछ</p> <p>६. लैससास सम्बन्धी सचेतना</p>	<p>१. कार्यपालिकाका निर्णय पुस्तिका</p> <p>२. विशेष सेवा प्रदायक कार्यदलको बैठकको निर्णय प्रतिलिपि</p> <p>३. महिला पुरुष सम विकास कार्यनीति</p> <p>४. महिला बालबालिका शाखाको प्रत्यक्ष अवलोकन</p> <p>५. ब्रुसर रेडियो टिभि कार्यक्रमका अडियो भिडियो समाग्रिहरू ।</p>
---	---	---	--	---	--

		<p>समविकासलाई बढावा दिने ।</p> <p>३. लक्षित वर्ग पहिचान हुने गरि खण्डिकृत तथ्याङ्कहरू संकलन तथा अद्यावधिक गरि त्यसका आधारमा योजना तर्जुमा र बजेट विनियोजन गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने ।</p>	<p>मूलप्रवाहीकरण गर्ने ।</p> <p>ख. विभिन्न शाखाहरू बीच आन्तरिक समन्वय गरी योजना तर्जुमा, बजेट विनियोजन उपभोक्ता समूह गठन तथा त्यसको नेतृत्व, परिचालन, अनुगमन मूल्याङ्कन लाई लैससास मैत्री बनाउदै लैजाने ।</p>	<p>लगायत अन्य लक्षित समूहका महिलाको सशक्ति करणका लागि वजेट विनियोजन गर्ने साथै कार्यान्वयनका लागि आवश्यक कार्यविधि बनाउने</p> <p>६. महिला बालबालिका शाखामा लैङ्गिक डेक्स र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने</p> <p>७. लैससास सम्बन्धी सूचना एवम सचेतनामूल सामाग्रीहरू तयारी तथा प्रकाशन प्रशारण गर्ने ।</p> <p>८. उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन गर्दा महिला तथा यौनिक एवम लैङ्गिक अल्प संख्यकहरूको सहभागितालाई अनिवार्य गर्ने ।</p>	<p>मुलक ब्रसर तथा रेडियो टेलिभिजन कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछ ।</p>
--	--	--	---	---	---

<p>६</p>	<p>मानव संसाधन तथा क्षमता विकासमा लक्षित वर्गको सहभागिता सुनिश्चित गरी जीविकोपार्जन मा आत्मनिर्भर बनाउदै लैजाने ।</p>	<p>१. मानव संसाधन विकास शाखा स्थापना गरि महिला तथा विपन्न लक्षित वर्गको क्षमता विकासलाई पहिलो प्राथमिकतमा राखेर कार्यान्वयन गर्दै लैजाने ।</p> <p>२. निर्माण भएका संघीय तथा स्थानीय कानून कार्यविधिहरु वारे मा कर्मचारी हरु लाई अद्यावधिक गर्दै लैजाने ।</p>	<p>लक्षित वर्गको क्षमता अभिवृद्धि संगै सीप विकास गरेर आर्थिक गतिविधिहरुमा समावेश गरेर आत्म निर्भर बनाउने</p>	<p>१. लैससास क्षमता विकासका लागि बजेट विनियोजन गर्ने</p> <p>२. लैससास बजेट खर्च कार्यविधि तयार गर्ने</p> <p>३. पालिकाले आयोजना गर्ने प्रत्येक तालीममा लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशी करण विषयलाई अकाट्य सवाल को रूपमा राखे नीति बनाउने ।</p> <p>४. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास शाखा स्थापना गर्ने ।</p> <p>५. लैङ्गिक हिंसा निवारण कार्य विधि बनाउने ।</p> <p>६. कार्यस्थल तथा सार्वजनिक स्थलमा महिला किशोरी तथा बालबालिका माथि हुने यौन जन्य दुर्व्यवहार विरुद्ध विद्यमान कानुनी व्यवस्थाको प्रचार प्रसार गर्ने ।</p>	<p>१. वार्षिक बजेटमा लैससास क्षमता विकासका लागि बजेट विनियोजन भएको हुनेछ ।</p> <p>२. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास शाखाको स्थापना भएको हुनेछ ।</p> <p>३. लैङ्गिक हिंसा निवारण कार्यविधि निर्माण भएको हुनेछ</p> <p>४. कार्यस्थलमा महिला तथा किशोरी माथि हुने यौन दुर्व्यवहारमा कमी आएको हुनेछ ।</p>	<p>१. वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट</p> <p>२. लैङ्गिक हिंसा निवारण कार्यविधि</p> <p>३. कार्यस्थलमा महिला तथा किशोरी माथि हुने दुर्व्यवहारमा विरुद्ध निर्णय भएका माइन्सूटहरु</p> <p>४. प्रत्यक्ष अवलोकन</p>
----------	---	--	--	---	---	--

७	<p>अनौपचारिक मूल्य मान्यता कु संस्कार विरुद्ध जनचेतना वृद्धि गरी सामाजिक दृष्टिकोण परिवर्तन गर्दै लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशितामा आधारित समाज स्थापना गर्ने</p>	<p>सामाजिक कुरीतिहरूका विरुद्ध सचेतना लाई सामाजिक विकासका हरेक कृयाकलापमा समावेश गरी छलफल गर्ने ।</p>	<p>समाजमा विद्यमान कुरीतिहरू अन्धविश्वास तथा गलत परम्परा विरुद्ध सचेतनालाई हरेक कृयाकलापमा अकाट्य सवाल (Cross cutting issue) को रूपमा छलफल गर्दै लैजाने ।</p>	<p>१. लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशिलता साथै कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरू लाई पुरस्कार तथा दण्डको व्यवस्था गर्ने । २. हिंसा प्रभावित बेचबिखनमा परेका महिलाहरूका लागि सेवा केन्द्र स्थापना गर्ने ३. सचेतनामुलक कार्यक्रमलाई रेडियो टिभि पत्रपत्रिका मार्फत नियमित रूपमा प्रचार प्रसार गर्ने ४. लैङ्गिक हिंसा निवारण आचारसंहिता निर्माण गरी त्यसको पालना गर्ने । ५. अन्तरजातीय विवाहलाई प्रोत्साहन गर्ने । ६. सबै वडामा महिला कानूनी सचेतना कक्षाहरू संचालन गर्ने ७. सामाजिक कुरीति विरुद्ध भिडियोहरू बनाउने सडक नाटक प्रस्तुत गर्ने ।</p>	<p>१. सामाजिक कुरीति हरुका विरुद्ध श्रव्य दृष्य सामाग्री निर्माण भएको हुनेछ २. हिंसा प्रभावित महिला तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरूका लागि सेवाकेन्द्र स्थापना भएको हुनेछ । ३. अन्तरजातीय विवाह गर्ने जोडीहरू सम्मानित भएका हुनेछन । ४. वडास्तरमा महिला हिंसा विरुद्ध निर्माण भएका सचेतना कार्यक्रम संचालन भएको हुनेछन ।</p>	<p>१. वार्षिक बजेट तथा नीति कार्यक्रम २. श्रव्य दृष्य सामाग्री हरु ३. सामाजिक संजाल मागरिएका पोष्टहरू ४. प्रत्यक्ष अवलोकन (सेवा केन्द्र)</p>
---	---	---	---	--	--	---

<p>८</p>	<p>शिक्षा स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई संग सम्बन्धीत सेवा प्रवाहमा लैससासलाई प्राथमितामा राख्ने र प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटीलाई संस्थागत गर्ने ।</p>	<p>शिक्षा स्वास्थ्य खानेपानी तथा सरसफाई जस्ता समाजिक विकासका क्षेत्रहरूमा लैससास संग सम्बन्धीत सूचकहरू निर्माण गरी नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने</p>	<p>प्रत्येक चरणमा गरिने अनुगमन मूल्याङ्कनमा लैससासको दृष्टिकोण बाट गर्ने पछिल्लो चरणमा गर्ने अनुगमनमा अधिल्लो पटक दिएका सुझाव कार्यान्वयन भए नभएको भन्ने सुचक समेत थप गरी अनुगमन मूल्याङ्कनलाई लैससास मैत्री बनाउदै लैजाने ।</p>	<p>१. आफ्नै घरबाट नीराक्षर महिलाहरूलाई साक्षार बनाउने कार्यक्रम संचालन गर्ने । २. शिक्षण अभ्यास संगै निश्चित निराक्षरलाई साक्षार बनाउने शैक्षिक नीति अवलम्बन गर्ने । ३. यौनिक अल्पसंख्यक हरुका लागि विद्यालयमा शौचालय वैकल्पिक व्यावस्थापन गर्ने र अब वन्ने शौचालयमा सबैलाई पुग्ने गरी निर्माण गर्ने ४. स्वरोजगार वन्न चाहाने र वैदेशिक रोजगारीमा जान खोज्नेको सुचना संकलन गरी आवश्यक तालीम प्रदान गर्ने । आवश्यकता अनुसार बजेट विनियोजन गर्ने ५. आवश्यक बजेट विनियोजन गरी विपन्न परिवार स्वास्थ्य</p>	<p>१. संभावना रहेका सबै निराक्षरहरू साक्षार भएका हुनेछन २. यौनिक अल्पसंख्यक हरुका लागि विद्यालयमा वैकल्पिक शौचालयको व्यवस्था भएको हुनेछ । ३. वैदेशिक रोजगारीमा जाने तथा स्वरोजगार वन्न चाहाने यूवाहरूका लागि सीप विकास तालीम संचालन भएको हुनेछ ।</p>	<p>१. वार्षिक प्रगती प्रतिवेदन २. तालीम सम्पन्न प्रतिवेदन ३. कार्यपालिका निर्णयहरू ४. सभाका निर्णयहरू ५. अनुगमन मूल्याङ्कन फारम हरु</p>
----------	---	---	--	--	--	---

				<p>वीमा कार्यक्रम सुरु गर्ने</p> <p>६. अब उप्रान्त वन्ने सवै सार्वजनिक भवनहरुमा स्तनपान कक्ष सहित ड्रइड डिजाइन गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने</p> <p>७. जोखिमयुक्त काम गरेर जीवन निर्वाह गर्नु पर्ने गर्भवती महिलाहरुको लागि राहात प्याकेज ल्याउने</p> <p>८. हरेक ६ महिनामा सार्वजनिक सुनुवाइ वार्षिक रुपम समाजिक परिक्षण र नियमित रुपमा सार्वजनिक परीक्षण गर्ने</p> <p>९. हरेक अनुगमनमा लैससास दृष्टिकोणबाट गर्ने गरी फारमहरु तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।</p>	
--	--	--	--	--	--

१०. वित्त व्यवस्थापन

माथि उल्लेखित रणनीतिक कृयाकलापहरू संचालन गर्नका लागि वित्तको आवश्यकता पर्छ नै तथापी यसमा अतिरिक्त बाह्य श्रोत प्राप्त भएमा मात्र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मुल प्रवाहीकरण को कार्य गर्ने नत्र नगर्ने हुन सक्दैन । यसका लागि हाल संचालन भइरहेको बजेट नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई कसरी लैससास मैत्री बनाउन सकिन्छ भन्ने कुरा महत्वपूर्ण रहन्छ । लैससास मुल प्रवाहीकरणका लागि निम्नानुसार वित्त व्यवस्थापन गरिनेछः

क. लक्षित विकास कार्यक्रमका लागि निश्चित प्रतिशत निर्दिष्ट बजेट विनियोजन गर्ने ।

ख. भौतिक पुर्वाधार निर्माणका कार्यक्रमहरूमा कामको विभाजन गरि योग्यता अनुसारको काम सबै लक्षित वर्गले गर्न पाउने गरि नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।

ग. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट कार्यान्वयन गरि महिला सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने ।

घ. स्थानीय तहमा कार्यरत विकास साझेदारहरूलाई वार्षिक कार्यक्रम तयार गरी स्थानीय तहसंग सहकार्य गर्न निर्देशन दिने

ङ. स्थानीय तहको सिफारिसमा सहूलियत दरको ऋण उपलब्ध गराइ वित्तीय सहयोग पुर्याउन बैंक तथा वित्तीय संघ संस्थाहरू संग समन्वय गर्ने

च. संघीय तथा प्रादेशिक मन्त्रालयहरूमा लक्षित विकास कार्यक्रम अन्तरगत विनियोजित बजेट ले तय गरेका विषयगत क्षेत्रहरूमा अध्ययन गरी आवश्यक परियोजना प्रस्तावना तयार गरेर अधितकतम श्रोत भित्र्याउन आवश्यक जनशक्ति परिचालन गर्न

छ. सरकारी तथा अन्तराष्ट्रिय गैह्र सरकारी संस्था तथा दातृ निकायहरूमा समन्वय गरी थप बजेट व्यवस्थापन गर्ने ।

११. कानूनी व्यवस्था

लैससास रणनीति कार्यान्वयनमा ल्याउनका लागि यो बेनीघाट रोराङ गाउँपालिकाको कार्यपालिका बैठकले अनुमोदन गर्नु पर्दछ । यो रणनीतिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने नियमावली तथा कार्यविधि यो गाउँपालिकाले ६ महिना भित्रमा तर्जुमा गरि कार्ययोजनाका साथ कार्यान्वयनमा लैजानेछ । तर कार्यपालिकाले पास गरी सकेपछि कानून कार्यविधिहरूको आवश्यकता नपर्ने खालका प्रावधानहरू भने स्वतः कार्यान्वयन मा आउने छन ।

१२. रणनीति कार्यान्वयनको जिम्मेवारी तथा दायित्व

लैससास रणनीति कार्यान्वयनको प्रमुख जिम्मेवारी यो बेनीघाट रोराड गाउँपालिकाका अध्यक्ष संयोजकत्वमा गठित लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिको हुनेछ (लैससास परीक्षण दिगदर्शन २०७८ ले व्यवस्था गरेको) भने सबै शाखा तथा वडा कार्यालयहरूले सबै कृयाकलापमा यो रणनीति अनुसार कार्य सम्पादनको दायित्व निर्वाह गर्नु पर्ने हुन्छ । योजना तर्जुमा तथा बजेट निर्धारणको समयमा रणनीतिमा उल्लेख भएका कृयाकलापहरू समावेश भए नभएको हेर्ने जिम्मेवारी अनुगमन समितिका प्रमुख एवम यो गाउँपालिकाका उपाध्यक्षको हुनेछ भने आवश्यकत अनुसार विषय विज्ञहरू राखेर अल्पकालिन समिति निर्माण गरि रणनीति कार्यान्वयनमा छूटेका विषयहरू पहिचान गर्न सकिनेछ । यो गाउँपालिकामा कार्यरत सबै संघ संस्था तथा विकास साझेदारहरूले लैससास रणनीति कार्यान्वयनमा जिम्मेवारी वहन गर्नुपर्नेछ । रणनीतिक कृयाकलाप का वारेमा सबै सरोकारवाला निकायहरूलाई अभिमुखीकरण गरि वार्षिक प्रगति प्रतिवेदनमा लैसासको अवस्था प्रस्ट हुने गरि पेश गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

१३. रणनीति कार्यान्वयन अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था

- क. रणनीति कार्यान्वयनको सम्बन्ध भनेको मुख्य रूपमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण रहन्छ । लैससास परीक्षण दिगदर्शनले निर्दिष्ट गरेका १०० सूचकहरूको आधारमा रणनीति कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरिनेछ ।
- ख. बेनीघाट रोराड गाउँपालिका भित्र कार्यरत सबै संघ संस्था तथा विकास साझेदारहरूलाई वार्षिक रूपमा कार्यक्रमको समीक्षा गर्दा लैससास को दृष्टिकोणले समेत विश्लेषण गरेर प्राप्त उपलब्धि र समस्याहरूको पहिचान सहितको प्रतिवेदन पेश गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने ।
- ग. यो गाउँपालिकामा कार्यरत विभिन्न सरोकारवाला संघसंस्थाहरूको प्रतिनिधित्वमा सामाजिक विकास शाखा अन्तर्गत लैससास अनुगमन संयन्त्रको स्थापना गर्ने । जसले रणनीतिमा उल्लेख गरिएका कृयाकलापहरू गाउँपालिकाको वार्षिक कार्यक्रममा समावेश भए नभएको एकिन गर्ने र सम्बन्धीत पक्षलाई सुझाव प्रदान गर्ने । वार्षिक कार्यक्रममा समावेश भएका कृयाकलापहरू कार्यान्वयन कसरी भइरहेको छ सो को समेत अनुगमन गरि प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

१४. संभाव्य जोखीम र न्यूनीकरणका उपायहरू

१४.१ संभाव्य जोखीम

लैससास रणनीति कार्यान्वयनमा निम्नानुसार जोखिमहरू आउन सक्ने अवस्था छ

- क. पितृसत्तात्मक सोच हावी रहेको सन्दर्भमा लैङ्गिक समानता रणनीतिले महिला तथा बालिकालाई मात्र प्राथमिकतामा राख्छ भन्ने भ्रमपूर्ण बुझाईका कारण रणनीति कार्यान्वयनमा गतिरोध उत्पन्न हुन सक्छ ।
- ख. सार्वजनिक तथा निजी क्षेत्रका सबै संरचनाहरूमा महिलाको समानुपातिक सहभागिता नहुँदा लैङ्गिक समानता रणनीतिको कार्यान्वयन तथा अनुगमन सही ढंगबाट नहुन सक्छ ।
- ग. लैससास बहुपक्षीय सरोकार राख्ने विषय भएकोले समन्वय र सहयोगमा समस्या हुनसक्छ ।
- घ. लैससास रणनीति कार्यान्वयनमा आवश्यक क्षमतायुक्त र दक्ष जनशक्ति र श्रोत साधनको सिमितता हुनसक्छ ।
- ङ. विषयगत शाखा तथा अन्य सरोकारवालाहरू विच लैससास रणनीति कार्यान्वयन अन्यौल विविधता तथा दोहोरोपना हुनसक्त ।

१४.२ जोखीम न्यूनीकरणका उपायहरू

- क. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि नेतृत्व तथा सरोकारवालाहरूको साझा बुझाईमा एकरूपता ल्याउन तालिम,गोष्ठी तथा छलफलको आयोजना गर्ने ।
- ख. बहुपक्षीय सरोकारवालाहरू संगको समन्वय तथा सहकार्य बढाउने ।
- ग. स्थानीय तहका हरेक बैठकमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कार्यहरूको समिक्षा गर्ने ।
- घ. विषय विज्ञहरू संग नियमित परामर्श गर्ने ।

१५ निष्कर्ष

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको लागि संघीय तथा प्रदेश स्तरमा बनेका नीति तथा रणनीतिहरूलाई कार्यान्वयन गर्न र अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भएका सन्धी संझौता एवम प्रतिवद्धताहरूलाई स्थानीयकरण गरी वार्षिक नीति कार्यक्रममा समाविष्ट गर्दै लैजान आवश्यक छ । त्यसैले वार्षिक रूपमा बनेका नीति नियम कार्यविधिहरू के कति कार्यान्वयन भए वा बाँकी छन भन्ने कुरा पहिचान गर्ने गरि अनुगमन मूल्याङ्कनको क्षेत्रमा व्यापक सुधार गरी हरेक कृयाकलापलाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नजरले मूल्याङ्कन गर्ने परिपाटी विकास गर्दै लैजान पर्दछ । यसरी निश्चित समय सम्म लक्षित वर्गलाई न्यायोचित अवसर दिदै लैजाने हो भने चाडै नै लक्ष्यमा पुग्न सकिन्छ । बेनीघाट रोराड गाउँपालिकामा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूमा लक्षित वर्ग संगै युवाहरूको व्यापक सहभागिता रहेको हुनाले कार्यान्वयन गर्न सहज देखिन्छ ।

आज्ञाले
भीष्म कुमार मल्ल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत